

Tietokaos hallintaan

Kai Ekholm

Kimmo Tuominen: *Tiedon partaalla. Kuinka hallita informaatiotulvaa.*
Helsinki: BTJ, 2006. 221 s.

Tunnustan, että tartuin Kimmo Tuomisen kirjaan hieman innotta ja keskipitkin hampain. Aihepiirin teokset olivat kiinnostavia vielä kymmenisen vuotta sitten, esimerkiksi Nicolas Negropoten teos *xxx*, hyvin harvoin tämän jälkeen. Kun Timosen teos vielä pyrkii koko Internet-mausoleumin käsittelyyn, saa tehdä ihmeitä, että lukija vakuuttuu.

Huomasin lukiessa väittelyn vain kiihtyvän. Tuominen vyörytti tietokaoksen jäsennä hallinnan asioita paljon ammattimaisemmin kuin monet kollegansa. Hän tosin poimii tuttuja esimerkkejä ja tekee melko tavanomaisia kirjallisuus/kirjasto-netti -oivallusketjuja, mutta usein onnistuneesti. Huomasin vielä seuraavana päivänä väitteleväni teoksen kanssa, mikä on jo ansio.

Vastaavanlaisia julkaisuja tuotetaan maailmalla juuri nyt vuolaasti. Pidän kiinnostavina esimerkiksi Peter Morvillen *Ambient Findabilityä* (2005) ja Adam Greenfieldin *Everywarea* (2006),

miksei myös Alvin Tofflerin vanhempaa *The third wavea* (1981). Näiden sanomana on, että tietojärjestelmät ovat kaikkialla ja sääntelevät elämäämme. Parhaimmillaan ne ovat ambientteja, läsnä olevia ja tukevat elämäämme. Pahimmillaan ne hallitsevat ja kanavoivat käyttäytymistämme niin ettemme edes itse huomaa sitä. (80 % Iso-Britanniaa koskevasta informaatiosta välittyy erään tiedon mukaan Googlen kautta...)

*

Tuominen on tiedonhaun ammattilainen, joka analysoi asiat askelta pidemmälle kuin kollegansa. Heikkoutena on yleinen vuolas ote kuten tämän genren teoksissa usein. Kun kuvaa värikkästä jätteviemäriä nimeltä Internet ei voi ilmeisesti välttyä tuottamasta samalla infoähkyä itsekkin. Hieman aforistisempänä teos olisi vieläkin parempi.

Tuomisen kirja on jo matkalla määrittämään ilmiötä nimeltä Web 2.0. Se on puolestaan veikeän epämääräinen termi, jolla tarkoitetaan erilaisia käyttäjälähtöisiä ratkaisuja, joilla tulee olemaan

välittämiä vaikutuksia myös kaupallisten palveluntarjoajien strategiaan, palvelujen look and feel -tyyliin ja räätälöityvyyteen.

Web 2.0 on jo luonut kiinnostavia palveluja, joita miljoonat käyttäjät ovat ladanneet arkisiin ympäristöihinsä. On selvä, että perinteisten tietopalvelujen, kuten kirjastopalvelujen on muututtava tai liityttävä dinosaurusten seuraan.

Tuominen on kirjan ulkopuolellakin käsitelty kiitettävästi käyttäjälähtöisten palvelujen rynnistystä. On otaksuttavaa, että hän jatkaa tällä teemalla seuraavassakin (?) kirjassaan.

*

Muutama esimerkki, joilla jokainen pääsee web kakkosen makuun. RSS-syötteet ovat jo arkipäivää kunnan web-sivustolla. Netvibes-seurantaohjelma kokoaa kymmeniä RSS-syötteitä samaan näkymään. Zeitgeist-palvelu puolestaan paljastaa, millaisia hakutermipilviä käyttäjät suosivat. Aika näyttää, jäävätkö nämä palvelut elämään.

LibraryThing on tyypillinen Web 2.0 -sovellys, jossa käyttäjät luovat kirja-arvosteluja ja jakavat niitä. Luin taannoin äänikirjapalvelusta, joka on täysin maksuton ja johon jokainen lukee jopa kymmenien tuntien kokonaisuuksia ja jakaa ne muille ilmaiseksi. Jos et tykkää luennasta, lue itse paremmin!

Tuominen on tietääkseni ensimmäinen, joka yrittää luoda myös alan vakavaa terminologiaa ja kotimaista perinnettä (sanastoa): hänen jatkopapereissaan ja esitelmissään *folksonomiat* ja *avainsanapilvet* ovat inspiroivaa määrittelyä, vaikka pysyviksi ne eivät taida jäädä.

Parhaimmillaan Tuominen on pureutuessaan johonkin ilmiöön juuria myöten ja analysoidessaan sen perusteellisesti.

Googlen kaupallista asemaa voisi kuvata rohkeamminkin ja kertoa tuleeko se omistamaan ruutumme vai pystyykö Yahoo ja Microsoft pitämään asemansa.

Korostaisin jonkinlaista lähdekriittisyyttä netin ilmiöitä kuvattaessa. Luodaanko näitä pal-

veluita puhtaasta sydäimestä miljoonia käyttäjiä varten vai onko taustalla kova bisneslogiikka, joka on puettu uuteen kuosiin? Varmasti kumpaakin, Google ei jaa hyvästä sydäimestään GoogleEarthia tai muita palveluja kaikille maailman asukkaille, vaan paaluttaakseen markkinoitaan.

Kampakeraamisella 60-luvulla puhuttiin informaationsodasta. Nyt termillä olisi todellista käyttöä.

*

Nettikirja on harvoin täydellinen, mutta se voi välttää pahimpia ylilyöntejä luomalla asiallisuutta ja analyttista debattia. Siinä Tuominen onnistuu erinomaisesti, jos vain lukija puolestaan malttaa lukea kirjan ja miettiä asioita omalla kohdallaan.

On selvää, että Tuomisen kuvaamat tekniikat ovat monilla aloilla rahan arvoisia. Jos biolääketieteen alalla ilmestyy yli 1 500 artikkelia viikossa, tiedon louhinta ja yhteyksien luominen esimerkiksi uusien lääkkeiden tutkimuksessa on miljardibisneksen perusta. Yhden vatsalääkkeen budjetti voi olla suurempi kuin Suomi-valtion koko vuosibudjetti. Näistä olisi ollut jännittävää kuulla enemmän. Miten tieto-talous-politiikka -ketju toimii ja mikä on tiedon globaali merkitys? Onko se vanhainkodiksi muuttuvan Euroopan ainoa turva, jos sekään?

Tuominen on kirjoittanut hyvän ja tärkeän kirjan, jonka todennäköinen elinikä on pidempi kuin isänpäivästä jouluuun. Toivottavasti hän kirjoittaa näitä vielä useita. Arvosteleva kirjaluettelo päätti aikanaan monen kirjan arvion: Kaikkiin kirjastoihin! Myös koteihin.

Kuka kirjoittaisi seniorien tietotekniikkakirjan tältä pohjalta, elämänhallinnan todellisille ammattilaisille?

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston kirjaston ylikirjastonhoitaja ja professori.